

I.

Herbergeringssspørgsmaalets Udvikling her i Landet.

Udviklingen af Herberger og andre Hjem for hjemløse her i Landet svarer i mange Henseender til den i Tyskland foregaaede Udvikling paa dette Omraade, jfr. Bilag 1.

Med Lavsvæsenets Ophævelse i 1857 mistede Haandværkssvendene den Støtte, som Lavsvæsenets Organisation tidligere havde ydet dem paa deres Vandringer, hvilket førte til, at saavel Haandværksmestrene som Svendene hjemsøgte af de vandrede Svende, blandt hvilke indsneg sig mange professionelle Tiggere. For at raade Bod paa dette uheldige Forhold oprettedes paa Foranledning af den i 1879 dannede „Fællesrepræsentation for dansk Industri og Haandværk“ rundt om i Landet lokale „Haandværkssvendenes Rejseforeninger“, der i 1885 sluttede sig sammen i en Fællesorganisation. Ifølge Foreningernes Fælleslove var det deres Opgave at yde Understøttelse til Haandværkssvende, der var Medlemmer af Foreningerne, og som rejste her i Landet for at søge Arbejde; da Retten til at erholde Understøttelse var betinget af, at vedkommende havde arbejdet mindst 6 Maaneder, og at han ikke gjorde sig skyldig i Betleri, opnaaedes der derved Sikkerhed for, at disse Svende udskiltes fra Vagabonder og professionelle Tiggere. De lokale Rejseforeninger oprettede da i Firserne i flere Provinsbyer *Herberger* for de rejsende Svende, saakaldte *Svendehjem*, i hvilke der ydedes Medlemmerne af Fællesorganisationen frit Natlogi og et Maaltid Mad; Midlerne fik de ved Afholdelse af Haandværkerfester og Bazarer, Indsamling blandt Borgerne og Tilskud fra Kommunen.

Haandværkssvendene fandt i disse Svendehjem et Tilholdssted, hvor de ikke var udsatte for ved Samvær med Vagabonder og andre demoraliserede Personer at blive fristet til Svir, Spil, Betleri og lignende. I ikke faa mindre Byer, navnlig saadanne, der laa paa en Hovedrute, kunde den lokale Forening dog ikke uden Støtte udefra overkomme at oprette et Svendehjem, idet Foreningen var stærkt bebyrdet med Udredelsen af direkte Understøttelser, hvorfor Fællesorganisationen i 1889 ansøgte om et Statstilskud til at støtte saadanne Foreninger, der ikke ved egne Midler kunde oprette eller vedligeholde Herberger for rejsende Svende. Paa Finansloven for Finansaaret 1890—91 bevilgedes der et Statstilskud paa 4000 Kr. til dette Formaal. Siden er der bevilget et aarligt Tilskud til Haandværkssvendenes Rejseforening, hvoraf et Beløb til den til den senere Rejse- og Sygeforening knyttede Sygekasse, senest for Finansaaret 1931—32 5600 Kr., hvoraf 2000 Kr. til Sygekassen.

Medens indenlandske Haandværkssvende ifølge Forordning af 10. December 1828 var forpligtede til at være forsynede med Vandrebøger og til at lade disse visere af de lokale Politimyndigheder, ophævedes ved Justitsministeriets Cirkulære af 31. December 1886 denne Forpligtelse for de Haandværkssvendenes Vedkommende, der var forsynede med de af Haandværkssvendenes Rejseforeninger udstedte Rejsebøger, saa længe disses Indehavere var berettigede til at faa Understøttelse af Foreningerne.

Ogsaa i København udfoldedes der Bestræbelser for Oprettelsen af et saadant Svendehjem, men uden at der opnaaedes noget Resultat. Imidlertid maatte der her i Storbyen med dens mange Fristelser tidlig føles en Trang til et Herberg for de mange tilvan-